

Sygn. akt III USK 462/21

POSTANOWIENIE

Dnia 9 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania E. R.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego MSWiA w Warszawie

o wysokość emerytury policyjnej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 9 czerwca 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z dnia 16 lutego 2021 r., sygn. akt III AUa 744/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 29 czerwca 2017 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji ponownie ustalił wysokość policyjnej emerytury i wysokość policyjnej renty inwalidzkiej dla E. R. od dnia 1 października 2017 r., uzasadniając, że wysokość świadczenia emerytalnego stanowi 59,69% podstawy wymiaru 4.903,81 zł, tj. kwotę 2.927,08 zł, oraz wskazując, że wobec tego, że jest to kwota wyższa od przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS podlega zmniejszeniu do kwoty 2.069,02 zł; natomiast wysokość renty wynosi 750 zł.

E. R. odwołał się od obydwu decyzji, żądając ustalenia świadczenia emerytalnego w poprzedniej wysokości.

Wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Lublinie zmienił decyzję Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA w Warszawie i ustalił odwołującemu się wysokość policyjnej emerytury na dzień 1 października 2017 r. na kwotę 2927,08 zł, oddalając odwołanie w pozostałym zakresie. Sąd przyjął, że wobec treści art. 13b ust. 5 tiret 4 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U 2016 r., poz. 2270) za służbę, o której mowa w tym przepisie, należy uznać okres służby odwołującego się w okresie od 16.10.1985 r. do 15.12.1989 r., a w konsekwencji wskaźnik wymiaru podstawy za te lata wynosi 0%, co w świetle ww. ustawy skutkuje koniecznością obniżenia podstawy wymiaru emerytury do 59,69%. Jednocześnie Sąd uznał, że nie ma podstaw do zastosowania wobec wnioskodawcy art. 15c ust. 3 ww. ustawy, z uwagi na okoliczność, że wnioskodawca poza okresem służby do 16 października 1985 r. do 15 grudnia 1989 r., ma 18 lat 23 dni służby w Policji – co jest okresem wyczerpującym samodzielnie przesłankę prawa do emerytury policyjnej z art. 12 ust. 1 tej ustawy. Sąd wskazał, że faktycznie wypracowany okres służby, bez okresu spornej służby, stanowił podstawę wyliczenia podstawy wymiaru 59,69%, a w konsekwencji obniżenie świadczenia do kwoty 2.069,02 zł skutkowałoby liczeniem ze wskaźnikiem także 0% za okresy, co do których ustawa nakazuje przyjąć wskaźniki 1,3% lub 2,6%, co stanowiłoby nieuzasadnione naruszenie stanowionego prawa, prawa nabytego słusznie przez wnioskodawcę za okresy nie stanowiące służby na rzecz totalitarnego państwa. Sąd nie uwzględnił wniosku pozwanego organu o zawieszenie postępowania sądowego do czasu wydania orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny w sprawie P 4/18, wskazując, że w kontekście konstytucyjnego prawa strony do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki, pod znakiem zapytania pozostaje celowość zawieszania postępowania w oczekiwaniu na rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego, ponieważ pomimo znacznego upływu czasu w chwili wyrokowania przez Sąd Okręgowy procedowanie Trybunału Konstytucyjnego nie zostało zakończone, a termin pierwszej rozprawy został po raz trzeci przesunięty. W celu zapewnienia stronie rozpoznania jej sprawy

bez zbędnej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności) Sąd Okręgowy zdecydował się merytorycznie rozpoznać sprawę. Wskazując na fakultatywność art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c., Sąd stwierdził, że celowość tego zawieszenia byłaby uzasadniona podjęciem przez sąd orzekający w tej sprawie określonych wątpliwości mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia pracy, niezależnie od kwestii perspektywy rychłego wydania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Sąd podkreślił, że ocena zgodności przepisu ustawy z Konstytucją jest dokonywana przez sąd na etapie stosowania pracy, w ramach ustalania przepisu obowiązującego prawa, który będzie zastosowany do danego stanu faktycznego, a zatem nie chodzi o rozstrzyganie przez sąd sprawy zgodności ustawy z Konstytucją, o którym mowa w art. 188 pkt 1 Konstytucji. W konsekwencji Sąd stwierdził, że odmowa zastosowania przepisu uznanego przez Sąd za sprzeczny z Konstytucją nie tylko nie narusza kompetencji Trybunału Konstytucyjnego, lecz nie ma bezpośredniego związku z tymi kompetencjami (por. stanowisko Sądu Najwyższego w wyroku z dnia 7 kwietnia 1998 r., I PKN 90/98, OSNAPIUS 2000 nr 1, poz. 6). Sąd pokreślił również, że przyjęcie, że sądy powszechne nie są uprawnione do badania zgodności ustaw z Konstytucją jest wyraźnie sprzeczne z art. 8 ust. 2 Konstytucji RP, który zobowiązuje do bezpośredniego stosowania jej przepisów, przy czym pod pojęciem „stosowania” należy rozumieć w pierwszym rzędzie sądowe stosowanie prawa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2001 r., III RN 189/00, OSNAPIUS 2002 nr 6, poz.130).

Organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w części zmieniającej decyzję z dnia 29 czerwca 2017 r., zarzucając naruszenie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. przez jego niezastosowanie, art. 233 § 1 k.p.c., a także art. 15c ust. 3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy [...] przez jego niezastosowanie.

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 16 lutego 2021 r. oddalił apelację organu rentowego. Sąd podzielił ustalenia faktyczne i wykładnię przepisów ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy [...], w szczególności art. 15c, dokonane przez Sąd pierwszej instancji. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji przy interpretacji tego przepisu zasadnie

wskazał na konieczność uwzględnienia przy jego stosowaniu w tej sprawie wykładni systemowej i funkcjonalnej. Wskazując na dyrektywy wykładni funkcjonalnej, Sąd Apelacyjny stwierdził, że należy dokonać analizy celu uchwalenia ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Stwierdzając dalej, że cel tej ustawy wyraża się w pozbawieniu przywilejów nabytych z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, co odpowiada sprawiedliwości. Uwzględniając treść art. 12 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy [...], oraz okoliczności tej sprawy – odwołujący się, wyłączając okres służby w SB, ma 18 lat i 23 dni pracy w Policji - Sąd zauważył, że podstawowego przywileju emerytalnego polegającego na przejściu na emeryturę po 15 lat służby ze świadczeniem wynoszącym co najmniej 40% podstawy jej wymiaru odwołujący się nie nabył z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, lecz z tytułu służby polegającej na strzeżeniu bezpieczeństwa obywateli oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego. Sąd Apelacyjny podzielił ocenę Sądu I instancji o niespójności systemowej przepisów ustawy z dnia 8 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy [...]. Z jednej strony art. 12 tej ustawy gwarantuje funkcjonariuszowi pełniącemu służbę w Policji po 15 latach służby emeryturę w wysokości określonej w art. 15 ust. 1, z drugiej art. 15c ust. 3 tej ustawy stanowi, że emerytura osoby pełniącej służbę na rzecz totalitarnego państwa nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłacanej przez ZUS. Sąd Apelacyjny wskazał, że wykładnia językowa art. 15c ust. 3 stoi w sprzeczności z celem ustawy nowelizującej, którym jest obniżenie świadczeń tym, którzy nabyli przywilej emerytalny z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa jak i z gwarancyjnym brzmieniem art. 12, art. 15 ust. 1 jak i art., 15c ust. 1, który odsyła do stosowania art. 15 ust. 1 ustawy. Sąd Apelacyjny podzielił również wniosek Sądu pierwszej instancji, że mechanizm określony w art. 15c ust. 3 w istocie niweczy uprawnienie funkcjonariusza do przyjęcia przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczenia okresów, co do których

ustawa nakazuje przyjąć wskaźnik 1,3 lub 2,6. Sąd Apelacyjny wskazał na konieczność stosowania metody wykładni, która pozwala uzyskać wynik wyrażający się w pełnej zgodności dekodowanej normy z unormowaniem Konstytucji. Stwierdził, że poprzestanie na wykładni językowej art. 15c ust. 3 ustawy pozostawałoby w kolizji z art. 64 Konstytucji. Reasumując, że ze względu na zasady konstytucyjne, przy uwzględnieniu metod wykładni systemowej, celowościowej i aksjologicznej należy wyklądać art. 15c ust. 3 ustawy z dnia 8 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy [...] w ten sposób, że nie ma on zastosowania do funkcjonariusza, który nie nabył emerytury z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, a okres tej służby jest jedynie okresem dodatkowym niewpływającym na nabycie prawa do świadczenia. Sąd Apelacyjny nie uznał za zasadny zarzutu naruszenia art. 177 § 1 pkt 3(1) k.p.c. przez Sąd Okręgowy. Zauważając, że Sąd Okręgowy nie dopatrył się niekonstytucyjności przepisów ustawy kwalifikujących służbę wnioskodawcy w SB jako służbę na rzecz totalitarnego państwa oraz związanej z tym redukcji współczynnika do 0% podstawy wymiaru za okres tej służby, a także nie wypowiedział się w przedmiocie konstytucyjności art. 15c ust. 3 ustawy. Podkreślając, dalej, fakultatywność zawieszenia postępowania w sytuacji postawienia zarzutu niekonstytucyjności przez stronę. Sąd Apelacyjny podkreślił, że sąd powszechny jest uprawniony do prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustawy (art. 178 ust. 1 oraz art. 8 ust. 2 Konstytucji), co oznacza, że w procesie stosowania prawa sąd powinien mieć na widoku normy konstytucyjne i je respektować oraz dokonywać takiej wykładni norm zawartych w ustawach zwykłych, która pozwoli na pełną realizację wartości konstytucyjnych. Sąd Apelacyjny zauważając, że dotychczas (marzec 2021 r.) nie nastąpiło wydanie wyroku przez Trybunał Konstytucyjny w sprawie o sygn. akt P 4/18, stwierdził, że oczekiwanie przez sądy powszechne na rozstrzygnięcie tej sprawy pozostaje w coraz wyraźniejszej kolizji z konstytucyjną normą zawartą w art. 45 Konstytucji.

Wyrok Sądu Apelacyjnego organ rentowy zaskarżył w całości. Zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest:

1. art. 15c ust. 3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony

- Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2019 r. poz. 288 ze zm.) – dalej „ustawa zaopatrzeniowa”, przez jego niezastosowanie w sytuacji gdy bezspornym jest, iż odwołujący się pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa zdefiniowaną w art. 13b tej ustawy i z tego względu wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 15c ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
2. art. 15c ust. 3 w związku z art. art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej, przez nieuzasadnione przyjęcie, iż odwołujący się nie powinien podlegać rygorom przewidzianym w tych przepisach, pomimo iż spełnia przesłanki w tych przepisach określone,
 3. art. 178 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, przez jego niezastosowanie i wydanie orzeczenia z pominięciem obowiązujących przepisów prawa,
 4. art. 193 Konstytucji, przez niezwrócenie się przez Sąd pierwszej instancji do Trybunału Konstytucyjnego z zapytaniem o zgodność art. 15c ustawy zaopatrzeniowej z Konstytucją, a w konsekwencji samodzielne rozstrzygnięcie niejako „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego o niekonstytucyjności art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, w oparciu o który wydana została zaskarżona decyzja, co w konsekwencji spowodowało wydanie orzeczenia nieuwzględniającego regulację wynikającą z art. 15c ustawy zaopatrzeniowej,
 5. art. 188 Konstytucji, przez samodzielne rozstrzygnięcie niejako „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego o niekonstytucyjności art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, w oparciu o który wydana została zaskarżona decyzja, pomijając wynikającą z tego przepisu wyłączną kompetencję Trybunału Konstytucyjnego w zakresie stwierdzania zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją,
 6. art. 67 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 188, art. 178, art. 193 Konstytucji oraz art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, przez autonomiczne uznanie, iż art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej narusza zasadę proporcjonalności, ochrony praw nabytych, sprawiedliwości społecznej, zaufania obywatela do państwa i tworzonego przez nie prawa, nadto prawa do zabezpieczenia społecznego, w sytuacji gdy zakwestionowany przepis wprowadzony został w celu zniwelowania nieuzasadnionych przywilejów, niesłusznie przyznanych funkcjonariuszom służb bezpieczeństwa, a co za tym idzie również członkom ich najbliższej rodziny oraz wobec braku konstytucyjnych gwarancji wysokości świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., albowiem, zdaniem skarżącego, skarga jest oczywiście uzasadniona.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący wskazał, że w tej sprawie celowe jest zajęcie przez Sąd Najwyższy stanowiska odnośnie do istnienia uprawnienia sądów powszechnych do rozstrzygania w indywidualnych sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych o konstytucyjności przepisów w oparciu, o które wydawana została decyzja organu emerytalnego. Zwłaszcza w sytuacji, gdy w toku rozpoznawania indywidualnej sprawy w analogicznych postępowaniach zostały skierowane pytania prawne do Trybunału Konstytucyjnego dotyczące kwestii będącej przedmiotem oceny przez sąd również w takiej konkretnej sprawie, w której pytanie prawne nie zostało sformułowane. Skarżący wskazał, że pytanie prawne sformułowane na kanwie art. 15c ustawy zaopatrzeniowej skierowane zostało przez Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 24 stycznia 2018 r. Sąd ten zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, czy art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 pkt 1e w związku z art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy [...] (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 708 ze zm.) w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 2270, dalej zwaną ustawą zmieniającą) w związku z art. 2 powołanej ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. są zgodne z art. 2, art. 30, art. 32 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji z uwagi na ukształtowanie regulacji ustawowej w sposób ograniczający wysokość emerytury i renty policyjnej mimo odpowiedniego okresu służby, w zakresie w jakim dokonano tą regulacją naruszenia zasady ochrony praw nabytych, zaufania obywatela do państwa prawa i stanowionego prawa, niedziałania prawa wstecz, powodującego nierówne traktowanie części funkcjonariuszy w porównaniu z tymi, którzy rozpoczęli służbę po raz pierwszy po

dniu 11 września 1989 r., skutkując ich dyskryminacją, oraz czy art. 1 i 2 ustawy zmieniającej są zgodne z art. 2, art. 7, art. 95 ust. 1, art. 96 ust. 1, art. 104, art. 106, art. 109 ust. 1, art. 119, art. 120 oraz art. 61 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji z uwagi na sposób i tryb uchwalenia zaskarżonych przepisów oraz wątpliwości, czy spełnione zostały merytoryczne przesłanki do ich uchwalenia. Postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym zostało oznaczone sygn. akt P 4/18.

W uzasadnieniu wniosku skarżący wskazał na istnienie rozbieżności w orzecznictwie wydanym w postępowaniach dotyczących odwołań od decyzji wydanych w trybie art. 15c ustawy zaopatrzeniowej. Część sądów rozpoznających odwołania od decyzji wydanych na podstawie art. 15c ustawy zaopatrzeniowej zmienia decyzje, powołując się na niekonstytucyjność tego przepisu (Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie VIII U 2003/20 i VIII U 3960/19), część sądów uznaje, iż nie ma kompetencji do rozstrzygania o niekonstytucyjności przepisów rangi ustawowej (Sąd Okręgowy w Świdnicy w sprawie VII U 478/19, VII U 1263/19, Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie VII U 2936/19 i VIII U 1257/20), część sądów z kolei zdecydowała się na skierowanie pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego odnośnie zgodności zapisów art. 15c, art. 22a oraz art. 24a ustawy zaopatrzeniowej z Konstytucją, jak również samego trybu uchwalenia ustawy zmieniającej (postępowania prowadzone pod sygn. akt P 4/18, P 16/19, P 10/20).

Z tych przyczyn, w ocenie skarżącego, na zasadzie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest uzasadniony.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie, celowe jest przypomnienie, że Sąd Najwyższy, działając jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne bądź istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c., wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej, ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie.

Wymóg złożenia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). Spełnienie tego wymogu powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Istotne jest podkreślenie, że Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie analizuje podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Ponadto, skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 496392).

Skarżący wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej związał tylko z jedną ustawową przesłanką wymienioną w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a mianowicie z przesłanką oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi, zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr

453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Skarżący, powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, powinien w motywach wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Zestawiając powyższe wymogi z wnioskiem o przyjęcie skargi kasacyjnej złożonym w tej sprawie, zasadniczy problem uniemożliwiający ocenę zasadności tego wniosku wynika z faktu, że skarżący, powołując się na przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, nie wskazał konkretnych przepisów prawa – materialnego lub procesowego – które jego zdaniem zostały naruszone w stopniu kwalifikowanym.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na problem istnienia uprawnienia sądów powszechnych do rozstrzygania

w indywidualnych sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznych o konstytucyjności przepisów, w oparciu o które wydawana została decyzja organu emerytalnego. Z lektury uzasadnienia wniosku zdaje się wynikać, że źródłem zarzutów sformułowanych przez skarżącego jest okoliczność niezawieszenia przez Sąd Okręgowy, odpowiednio Sąd Apelacyjny postępowania w tej sprawie w celu zwrócenia się z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego albo w celu oczekiwania na wynik postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie P 4/18. Niemniej, w samym wniosku, jak i w podstawach skargi kasacyjnej brak zarzutu naruszenia przepisów prawa procesowego, z których, zdaniem skarżącego, wynikałaby obowiązek sądu zawieszenia postępowania celem skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego, albo w celu oczekiwania na wynik postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym. W podstawach skargi zarzucono naruszenie art. 193 oraz art. 188 Konstytucji, brak natomiast wskazania naruszenia przepisów procesowych, np. art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że art. 193 Konstytucji, jako norma ustrojowa, nie może stanowić samodzielnej podstawy skargi kasacyjnej opartej na zarzucie naruszenia przepisów postępowania, ponieważ wymaga on stosownej konkretyzacji przez przytoczenie, jaki przepis postępowania został istotnie naruszony i w jaki sposób, a brak takiego sprecyzowania oznacza w istocie brak zarzutu skargi kasacyjnej, który mógłby podlegać merytorycznej ocenie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 marca 2011 r., II PK 245/10, LEX nr 817525). W wyroku tym podkreślono, że strona postępowania sądowego nie ma uprawnienia do skutecznego domagania się przedłożenia przez sąd pytania prawnego Trybunałowi Konstytucyjnemu. Sądy powszechne, rozpoznając sprawę, tylko po powzięciu zasadniczych wątpliwości mogą uznać za zasadne przedstawienie Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego, od odpowiedzi, na które zależy rozstrzygnięcie sprawy. Chodzi tu o uzasadnione wątpliwości sądu, a nie skarżącego. O potrzebie skorzystania z możliwości wynikającej z art. 193 Konstytucji decydują, bowiem rzeczywiste wątpliwości sądu co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, a nie wątpliwości podnoszone przez strony.

Skarżący zdaje się przyjmować założenie, że oczywiste naruszenie przepisu prawa (bliżej nie wskazanego we wniosku), skutkujące w jego ocenie oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej, wynika z naruszenia w tej sprawie obowiązku sądu wstrzymania się z korzystania uprawnienia do rozstrzygania w indywidualnych sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznego w sytuacji, gdy w analogicznych sprawach zostały skierowane pytania prawne do Trybunału Konstytucyjnego. Teza o istnieniu takiego obowiązku jest sprzeczna z jednoznaczną wykładnią językową zarówno art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. Zawieszenie postępowania z powodu tego, że rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym jest uprawnieniem sądu powszechnego, a nie jego obowiązkiem.

Ponadto, w orzecznictwie wyrażane jest stanowisko, zgodnie z którym orzekanie o zgodności ustaw z Konstytucją (art. 188 pkt 1 Konstytucji), co niewątpliwie należy do wyłącznej kompetencji Trybunału Konstytucyjnego, nie jest tożsame z oceną konstytucyjności przepisu mającego zastosowanie w konkretnej sprawie rozstrzyganej przez sąd. Sąd jest obowiązany do oceny konstytucyjności przepisu ustawy w ramach ustalania, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego w indywidualnej sprawie. Odmowa zastosowania przepisu ustawy uznanego przez sąd za sprzeczny z Konstytucją nie narusza zatem kompetencji Trybunału Konstytucyjnego i nie ma bezpośredniego związku z tymi kompetencjami. Uznanie, że sądy powszechne nie są uprawnione do badania zgodności ustaw z Konstytucją, a w konsekwencji do zajmowania stanowiska w kwestii ich zgodności jak też niezgodności z ustawą zasadniczą, jest wyraźnie sprzeczne z art. 8 ust. 2 Konstytucji, który zobowiązuje do bezpośredniego stosowania jej przepisów, przy czym pod pojęciem „stosowanie” należy rozumieć w pierwszym rzędzie sądowe stosowanie prawa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2017 r., I UK 325/16, LEX nr 2389585 oraz powołane tam orzecznictwo). W wyroku tym wskazuje się, celnie, że zgodnie z art. 8 ustawy zasadniczej, Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej, a jej przepisy stosuje się bezpośrednio, a także że niewątpliwie adresatem tej normy są przede wszystkim sądy sprawujące wymiar sprawiedliwości (art. 175 ust. 1), a sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko

Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1). Również art. 193 ustawy zasadniczej nie nakłada na sąd obowiązku zwracania się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym co do zgodności aktu normatywnego z ustawą zasadniczą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Stosowanie Konstytucji nie jest więc zastrzeżone wyłącznie dla Trybunału Konstytucyjnego (art. 188 ust. 1), ale należy również do sądów, zarówno w przypadku zaistnienia luki w prawie, jak i wówczas, gdy sąd dojdzie do przekonania, że przepis ustawy jest niezgodny z Konstytucją i nie powinien być zastosowany w konkretnej sprawie. Nie narusza to kompetencji właściwej dla Trybunału Konstytucyjnego, gdyż formalnie przepis ten w dalszym ciągu pozostaje w systemie prawnym i może być stosowany przez inne sądy orzekające w takich samych sprawach. Sąd jednocześnie zaznaczył, że z uwagi na bezpieczeństwo obrotu prawnego kształtowanego również przez indywidualne akty stosowania prawa jakimi są orzeczenia sądowe - odmowa zastosowania przepisu ustawy może nastąpić wyłącznie w wypadku, gdy sąd rozpoznający sprawę nie ma wątpliwości co do niezgodności tego przepisu z Konstytucją, a sprzeczność ma charakter oczywisty, inaczej mówiąc, gdy zachodzi sytuacja oczywistej niekonstytucyjności przepisu. W wyroku z 4 lipca 2021 r., III PK 87/11, LEX nr 1619703, Sąd Najwyższy wskazał, natomiast, że sędzia nie może stosować ustaw bez uwzględnienia kontekstu konstytucyjnego, uzasadniając to stanowisko obowiązkiem sądów wymierzania sprawiedliwości (art. 10 ust. 2 i art. 175 ust. 1 Konstytucji) i wyjaśniając, że sędziowie podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji), a ich obowiązkiem jest działanie na podstawie i w granicach prawa, czego wymaga art. 7 Konstytucji. Zauważając, że Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej, a jej przepisy stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej (art. 8 Konstytucji), oraz że nie ma przepisów Konstytucji, które wyłączałyby jej bezpośrednie stosowanie przez sądy. Sąd stosuje Konstytucję w jednostkowej sprawie i może odmówić stosowania przepisu ustawy lub rozporządzenia, jeżeli stwierdzi jego sprzeczność z prawem hierarchicznie wyższym. Nie narusza to kompetencji Trybunału Konstytucyjnego, który ma inny przedmiot orzekania (art. 188 Konstytucji). Orzeka on o przepisie prawnym w zakresie jego zgodności z aktem wyższego rzędu, a nie o stosunkach społecznych,

które ten przepis reguluje. Stanowisko to nie jest odosobnione. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., III UZP 1/20, OSNP 2021 nr 3, poz. 28, z kolei podkreślono, że rzeczywiste znaczenie ustawy może się ujawnić dopiero w procesie jej stosowania a organy ją stosujące mogą wydobyć z niej treści nie do pogodzenia z normami, zasadami lub wartościami, których poszanowanie wymaga Konstytucja, wskazując na obowiązek organów władzy sądowej, nie tylko Trybunału Konstytucyjnego, wykorzystania techniki wykładni ustawy w zgodzie z Konstytucją, tak aby wyeliminować nieprawidłowości jej stosowania i narzucić organom władzy publicznej właściwe rozumienie przepisów ustaw (pkt 30 uzasadnienia uchwały). Odwołując się do licznych wypowiedzi nauki, Sąd Najwyższy dopuścił stosowanie obok normy ustawowej normy konstytucyjnej jako dyrektywy interpretacyjnej jako środek sprzyjający wykładni ustawy w zgodzie z Konstytucją (współistnienie interpretacyjne jako jedna z form bezpośredniego stosowania Konstytucji, zob. pkt 33 uzasadnienia uchwały i powołaną tam literaturę).

Z perspektywy powyższych wypowiedzi judykatury, do których skarżący nie odniósł się we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie jest uzasadnione twierdzenie, że sąd w tej sprawie wydał oczywiście nieprawidłowy wyrok, nie wstrzymując się z rozpoznaniem sprawy. Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku jednoznacznie wskazuje, że Sąd, wydając zaskarżone rozstrzygnięcie, uwzględnił obok wykładni językowej inne metody wykładni, w tym konieczność takiego rozumienia przepisów ustawy, które nie prowadzi do niezgodności z Konstytucją, w szczególności z zasadami konstytucyjnymi. Sąd wydając zaskarżone rozstrzygnięcie nie orzekł natomiast w zastępstwie Trybunału Konstytucyjnego o niekonstytucyjności przepisu ustawy.

Warto również zauważyć, że sam skarżący, w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej, dostarcza argumentów za tezą o braku oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z przyczyn jakie wskazał we wniosku. Skarżący argumentuje, że istnieje rozbieżność w orzecznictwie odnośnie do postępowań dotyczących odwołań od decyzji wydanych w trybie art. 15c ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy [...] w zakresie decyzji sądów co do skorzystania z kompetencji do rozstrzygnięcia tego rodzaju spraw, powołując się na

niekonstytucyjność ww. przepisu, bez kierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego. Twierdzenie skarżącego o istnieniu takiej rozbieżności, logicznie oceniając, wyklucza tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w tej sprawie z przyczyny wskazanej we wniosku. W sytuacji, gdy występują rozbieżności w orzecznictwie, nie można jednocześnie twierdzić, że sąd, przyjmując dane stanowisko dotyczące wykładni określonych przepisów, w sposób oczywisty wadliwie stosuje ten przepis; co najwyżej sytuacja taka uzasadnia ocenę, że wykładnia tego przepisu w orzecznictwie budzi rozbieżności interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 października 2008 r., II PK 158/08, LEX nr 738506; z dnia 17 listopada 2021 r., I UK 378/12, LEX nr 1675150). Warto jednak podkreślić, że skarżący nie oparł wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej w tej sprawie na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Niezależnie od tego, należy ponownie zauważyć, że Sąd wydając zaskarżony wyrok nie orzekł o niekonstytucyjności przepisu prawa materialnego, ale dokonał jego wykładni w zgodzie Konstytucją, w sposób uwzględniający wnioski płynące w innych metod wykładni niż wykładnia językowa.

Z podanych wyżej przyczyn, skarżący nie wskazał i nie wykazał oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

W związku z tym, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.